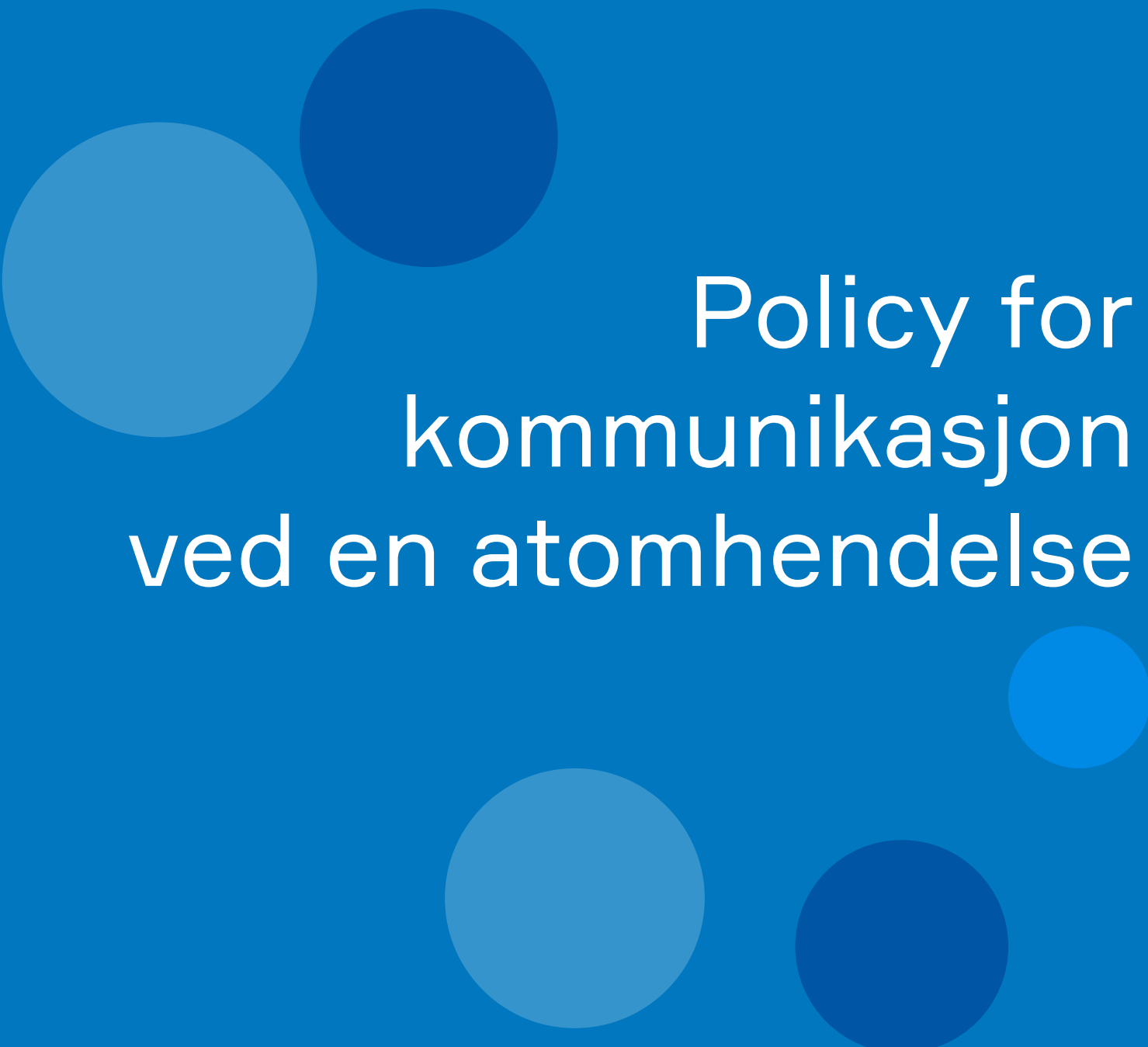

The background features five circles of varying shades of blue. Two circles are in the upper left, one in the lower center, one in the lower right, and a smaller one in the middle right.

Policy for kommunikasjon ved en atomhendelse

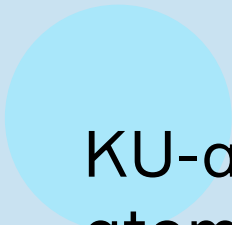
Ansvarsområdet og oppgavene til Kriseutvalget for atomberedskap (KU-atom) er beskrevet på nettsidene til Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA).

Denne kommunikasjonspolicyen beskriver kommunikasjonsmål, målgrupper, retningslinjer og kanaler for en atomhendelse. Policyen gjelder for KU-atom og rådgivere, og er også relevant for hele atomberedskapsorganisasjonen i Norge.

Kommunikasjonsinnsatsen skal sørge for at informasjonen er raskt tilgjengelig, faktabasert, enkel å forstå, korrekt, presis og koordinert og at den når ut til alle relevante målgrupper. Det er viktig å være nøye med hva vi sier, hvem som sier det, og hvem som mottar informasjonen fordi atomhendelser kan føre til betydelig usikkerhet, frykt og uro i befolkningen. Kommunikasjonsarbeidet skal bidra til å redusere konsekvensene av hendelsen og sikre at enhetlige og felles budskap fra myndighetene bidrar til å trygge befolkningen. Det gjelder selv om den reelle faren for fysiske skader er liten. Dette dokumentet fokuserer på den innledende fasen og akutte håndtering av en hendelse. Langtidseffektene håndteres av de respektive sektorene i tråd med sektorprinsippet, og koordineres i tråd med etablerte rutiner. Det vil kunne være et krevende oppfølgingsarbeid i etterkant av en hendelse og et stort behov for samordnet og helhetlig kommunikasjon.

DEL 1

KU-atoms kommunikasjonspolicy ved en atomhendelse har flere sentrale mål:	4
Målgrupper – hvem kommuniserer vi med?	5
Hvordan gjør vi det?	6
Seks dimensjonerende scenarier for atomberedskapen i Norge	8
Fellestrekk for alle seks scenarioene er:	10
Sammensatte trusler.....	11
Nyttige lenker:	12
Vedlegg 1: Målgrupper – hvem kommuniserer vi med?	13
Vedlegg 2: Utfyllende om scenarioene for norsk atomberedskap	14

KU-atoms kommunikasjonspolicy ved en atomhendelse har flere sentrale mål:

Dekke samfunnets informasjonsbehov

Under en atomhendelse vil de som er direkte berørt ha et stort behov for informasjon slik at de kan forstå situasjonen og ta informerte valg. Vi må skille mellom de som er direkte berørt og det generelle informasjonsbehovet i samfunnet ellers. God og dekkende kommunikasjon innebærer å kartlegge målgruppens informasjonsbehov, og hensynta dette.

Støtte opp om beslutninger

Vi skal gi praktisk informasjon om tiltak, hvor de skjer, hva de innebærer, og hvordan folk skal forholde seg. Vi skal forklare myndighetenes vurderinger og anbefalinger og gi klare praktiske råd.

Skape trygghet og redusere unødig frykt og uro

KU-atom-etatene skal raskt informere målgruppene, selv om situasjonen er uavklart. Ved usikkerhet skal det understrekes at myndighetene ikke har bekreftet informasjon, men vil oppdatere løpende. Vi skal være åpne om og tydelige på hva vi vet og ikke vet til enhver tid. Det er viktig å være bevisst på språkbruk når alvorlighetsgrad skal defineres. Kriseutvalget, eller representanter for medlemsetatene, skal være tilgjengelige for henvendelser fra media under en hendelse.

Gi et samlet bilde av situasjonen

Koordinere budskapene fra alle forvaltningsorganene i KU-atom og andre berørte for å sikre felles forståelse og samordning.

Være foretrukket informasjonskilde

Være raskt ute med informasjon av høy faglig kvalitet for å sikre at målgruppene får riktig og oppdatert kunnskap. På den måten kan KU-atom etablere seg som en fortrukket kilde til informasjon om situasjonen. Samtidig legger vi et grunnlag for at regjeringen skal kunne kommunisere effektivt om hendelser som håndteres på deres nivå. Hendelsens alvorlighetsgrad vil være førende for hvilke nivåer budskapet skal kommuniseres på.

Målgrupper – hvem kommuniserer vi med?

Ved en atomhendelse er det avgjørende å nå raskt ut til befolkningen for å gi nødvendig informasjon om situasjonen og råd om hvordan de skal forholde seg. Dette inkluderer de som er direkte berørt i Norge, befolkningen ellers, og nordmenn i utlandet ved hendelser utenfor Norges grenser.

Følgende kjernemålgrupper er sentrale for en effektiv kommunikasjon ved en atomhendelse, og all annen kommunikasjon vil i stor grad være rettet mot eller gjennom disse gruppene:

Norges befolkning (de som er berørt direkte og samfunnet ellers):

For å sikre trygghet, gi informasjon og veiledning. Særskilte grupper vil ved behov bli hensyntatt.

Under en hendelse eller i en krise er det spesielt viktig å gi folk lettfattelig informasjon på et språk de forstår. Der nødvendig, vil viktig informasjon bli oversatt til flere språk, inkludert samisk.

Redaktørstyrte medier (norske og internasjonale):

Effektiv kommunikasjon med redaktørstyrte medier er sentralt for å nå befolkningen bredt. Sikrer rask og bred spredning av faktabasert og koordinert informasjon. NRK P1 som beredskapskanal.

Relevante fagmyndigheter og beredskapsaktører:

Det er kritisk å informere, og koordinere med, relevante fagmyndigheter og beredskapsaktører, (inkluderer bl.a. berørte statsforvaltere, kommuner, politiet, brannvesenet og helsetjenestene) for å sikre en samordnet respons.

Næringsmiddelprodusenter og tilhørende næringer:

Det er viktig å ivareta informasjonsbehovet til næringsliv og produksjonssektoren, spesielt de som er knyttet til matproduksjon, for å forebygge og håndtere eventuelle konsekvenser for mattrygghet og restriksjoner i produksjonen.

Norske statsborgere i utlandet (ved atomhendelser utenfor Norges grenser):

For informasjon og bistand i samarbeid med norske utenriksstasjoner.

Ved en atomhendelse vil KU-sekretariatet på vegne av Kriseutvalget sende informasjon til norske og internasjonale myndigheter. Dette inkluderer berørte departement, statsministerens kontor (SMK), Kriseutvalgets medlemsetater og rådgivere, statsforvalterne, internasjonale søsterorganisasjoner og IAEA. De vil få informasjon gjennom meldinger og orienteringer fra KU-atom og/eller DSA. Dette er ikke videre omtalt i Policy for kommunikasjon under en atomhendelse.

Koordinering med kommunikasjonsenheter hos ovennevnte vil bli ivaretatt i kommunikasjonslinjen.

[Les mer utfyllende om målgruppene.](#)

Hvordan gjør vi det?

Vi bruker *Policy for kommunikasjon under en atomhendelse*, som gir generell veiledning om budskap, målgrupper, kommunikasjonskanaler og ulike kommunikasjonstiltak innenfor de ulike typene atomhendelser.

KU-atom må raskt utarbeide et første budskap om hendelsen til bruk i digitale kanaler. Budskapet må raskt spres til berørte aktører og må nå aktuelle kommunikasjonsenheter enkeltvis. Grad av usikkerhet må beskrives. DSA har en egen varslingsliste for kommunikasjonsenheter som skal oppdateres jevnlig. Ved alvorlige hendelser kan KU-etatene gå ut med viktig informasjon innen sine respektive ansvars- og myndighetsområder før KU-møte er avholdt, så lenge budskapet er koordinert iht. etablerte rutiner.

KU-atom prioriterer god koordinering mellom sine kommunikasjonsenheter og andre berørte for å sikre effektiv og samstemt kommunikasjon under en atomhendelse. Dette innebærer jevnlig informasjonsutveksling og enhetlige hovedbudskap til alle målgrupper i relevante kanaler. DSAs kommunikasjonsenhet leder dette arbeidet og sørger for at KU-etatene og andre berørte er samordnet i sine budskap. God koordinering er avgjørende for å sikre klare og tydelige budskap som alle kan forstå. De andre medlemmene tilpasser sine budskap innenfor egen sektor for å gi et helhetlig og samordnet bilde av situasjonen.

Vi etablerer en fast rapporteringsrytme i samsvar med øvrig krisehåndtering. Avhengig av hendelsens omfang, kan det f.eks. avtales daglige digitale konferanser. Det bør vurderes å opprette et digitalt samarbeidsrom for samhandling og utarbeidelse/utveksling av dokumenter mellom berørte aktører.

Redaktørstyrte media er den mest effektive kommunikasjonskanalen for å nå mange på kort tid.

Kriseutvalgets medlemmer og andre berørte bruker sine respektive nettsider og andre relevante kanaler, herunder nødvarsel etter egne rutiner, til å informere befolkningen og andre sentrale målgrupper. Alle innlegg på sosiale medier og nettsider skal henvise til relevante offisielle kilder, som dsa.no, [Helsenorge.no](https://helsenorge.no) og andre aktuelle myndigheters nettsider, inkludert regjeringen.no, for mer informasjon.

I ulykkes- og katastrofesituasjoner, herunder atomhendelser med et nasjonalt innsatsområde, tilligger det politiet å iverksette og organisere redningsinnsats der menneskers liv eller helse er truet, om ikke annen myndighet er gitt ansvaret. Videre skal politiet iverksette de tiltak som er nødvendige for å avverge fare og begrense skade. Inntil ansvaret blir ivaretatt av annen myndighet, skal politiet organisere og koordinere hjelpeinnsatsen. I denne fasen har også politiet ansvar for kommunikasjon knyttet til redningsaksjonen og håndtering av innsatsområde. DSA/KU-atom skal bistå politiet med fagkunnskap og rådgivning.

Ved en atomhendelse har KU-atom ansvaret for informasjon og råd til befolkningen om skadelige helseeffekter av stråling, beskyttelsestiltak og førstehjelp ved stråleskader. DSA og Helsedirektoratet skal samarbeide om informasjon rundt disse temaene både før, under og etter en hendelse.

Helsedirektoratet har ansvar for informasjon og anbefalinger til helsetjenesten om forebygging og behandling av stråleskader. DSA skal bistå Helsedirektoratet med fagkunnskap og rådgiving.

DSA har ansvar for å koordinere informasjon om hendelsen på Helsenorge.no, som er helsesektorens primærkanal for råd og informasjon til befolkningen, og på ung.no, som er statens primærkanal for informasjon til ungdom i alderen 13 til 20 år. DSA skal i samarbeid med Helsedirektoratet sørge for at informasjon som skal publiseres på Helsenorge.no og ung.no til enhver tid er oppdatert, koordinert og entydig. DSA samarbeider med andre aktører som trenger å tilpasse eller utdype fagspesifikke eller lokale behov, eller som trenger å henvise til den offisielle informasjonen. Eksempelvis vil det kunne oppstå behov for å støtte opp under kommunenes informasjonsbehov i forbindelse med kommunenes eget kommunikasjons- og varslingsansvar. Det vil kunne oppstå situasjoner der flere aktører i forvaltningen samarbeider om innholdet, for eksempel ved å opprette felles redaksjoner.

Ved stor pågang fra befolkningen eller andre målgrupper, kan det etableres en eller flere informasjons-telefoner. DSA har avtale med Helsedirektoratet om etablering av informasjonstelefon. I samarbeid med Helsedirektoratet kan vi også raskt etablere en chat knyttet til HELFO.

Ved en atomhendelse kan det være nyttig for eksempel kommuner å arrangere lokale informasjonsmøter i berørte områder. Dette gir befolkningen mulighet til å få direkte informasjon fra myndighetene og stille spørsmål. Slike møter kan også bidra til å dempe frykt og skape tillit.

Frivillige organisasjoner og trossamfunn kan spille en viktig rolle i å nå ut til sårbare grupper, som eldre, personer med nedsatt funksjonsevne, eller personer med språkutfordringer. Statsforvaltere og berørte kommuner kan samarbeide med disse organisasjonene for å distribuere informasjon og gi praktisk støtte. DSBs samordningskonferanse kan informere et stort spenn av aktører og interessenter, inkludert frivillige organisasjoner.

Vi intensiverer medieovervåkning og overvåkingen av sosiale medier. Ansvar kan fordeles eller samkjøres ved behov for å unngå dobbeltarbeid, eller vi kan anmode Krisestøtteenheten (KSE) eller Forsvaret Kommunikasjon om bistand. Dette avklares løpende.

For at vår kommunikasjon skal være relevant og tilpasset målgruppens behov, gjennomfører vi befolkningsundersøkelser når det er nødvendig. Dette gjør at vi kan justere tiltak og rette opp misforståelser etter behov.

Kommunikasjonsenheter i KU-atom øver planene med jevne mellomrom, og tar med rådgivere ved behov.

Etter en hendelse er håndtert, evaluerer vi kommunikasjonsinnsatsen for å kartlegge om berørte målgrupper fikk riktig og god informasjon og om kommunikasjonen var tilstrekkelig samordnet mellom relevante aktører.

Seks dimensjonerende scenarier for atomberedskapen i Norge

Sannsynligheten for at en alvorlig atomhendelse skal inntreffe og ramme Norge eller norske interesser er lav. Men hvis en hendelse først inntreffer, kan konsekvensene for liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser bli store.

Atomhendelser kan uansett omfang føre til mye frykt og uro i befolkningen. Det gjelder selv om den reelle faren for fysiske skader er liten. Derfor er det viktig at folk får god informasjon slik at de kan ta informerte valg. Det innebærer at vi må forklare hvilke beslutninger myndighetene tar, hvorfor, når og hva tiltakene innebærer. Det vil være viktig å lytte til målgruppene og komme med faktabasert informasjon. Vi understøtter hverandres budskap, slik at informasjonen når bredest mulig ut.

En atomhendelse kan få store følger for:

Befolkningens liv og helse:

Eksposering for stråling kan føre til:

- akutte stråleskader, i verste fall akutt strålesyndrom og/eller død
- senskader som økt risiko for kreft og enkelte andre sykdommer
- sosiale og psykologiske reaksjoner i befolkningen som følge av hendelsen

Samfunnet:

Utslipp av radioaktive stoffer kan også føre til mange utfordringer for samfunnet, som:

- forurensning av mat og drikkevann
- behov for at folk må flytte midlertidig fra hjemmene sine
- mulig varig fraflytting fra visse områder
- skader på kritisk infrastruktur
- tap av inntekstgrunnlag som følge av forurensning og evakuering

Natur og kultur:

- forurensning av eiendom og landområder
- matproduksjon

Økonomi:

- økonomiske vanskeligheter fordi Norges omdømme kan bli dårligere og vi kan miste tilgang til markeder

Samfunnstabilitet:

- påkjenninger i dagliglivet som følge av konsekvensreducerende tiltak
- mulig varig fraflytting fra visse områder

Demokratiske verdier og styringsevne:

- skader på viktig infrastruktur

Regjeringen har vedtatt seks dimensjonerende scenarier som atomberedskapen i Norge skal kunne håndtere:

1

Scenario 1: Stort radioaktivt utslipp til luft fra anlegg i utlandet som berører større eller mindre deler av landet (f.eks. Tsjornobyl-ulykken i 1986)

2

Scenario 2: Radioaktivt utslipp til luft fra norske anlegg

3

Scenario 3: Lokalt utslipp til luft, vann eller land fra mobil kilde i Norge eller norske nærområder (f.eks. utslipp fra en atomisbryter som seiler langs norskekysten)

4

Scenario 4: Lokal hendelse som utvikler seg over tid (f.eks. strålekilder på avveier)

5

Scenario 5: Stort utslipp til marint miljø i Norge eller i norske nærområder, eller rykte om betydelig marin eller terrestrisk forurensning

6

Scenario 6: Hendelse i utlandet med konsekvenser for nordmenn eller norske interesser uten konsekvenser for norsk territorium (f.eks. Fukushima-ulykken i 2011)

Hva gjør myndighetene?

KU-atom har fullmakt til å iverksette følgende tiltak for å redusere konsekvensene i en akutt fase av en atomhendelse:

- pålegge sikring av områder
- pålegge akutt evakuering av lokalsamfunn
- pålegge tiltak i næringsmiddelproduksjon (f.eks. holde husdyr inne, utsette innhøsting)
- pålegge/gi råd om rensing av forurensede personer
- gi råd om innendørs opphold
- gi råd om bruk av jodtabletter
- gi råd og advarsler om næringsmidler
- gi råd om andre konsekvensreduserende tiltak

KU-atoms kommunikasjon skal støtte opp under utvalgets tiltak for å beskytte liv, helse, miljø og viktige samfunnsinteresser.

Etatene som har det nødvendige rettslige grunnlaget, gjennomfører tiltakene.

Mulige pålegg/råd er de samme for hvert scenario. Hvilke tiltak som settes i gang vil avhenge av hvor alvorlig hendelsen er.

Konsekvensenes omfang vil avhenge av hendelsesforløpet, hvilke radioaktive stoffer som er i omløp, hvordan utslippet blir transportert av vær og havstrømmer, og i hvilken grad vi kan redusere konsekvensene gjennom tiltak.

Fellestrekk for alle seks scenarioene er:

- KU-atom skal gå tidlig ut med tilgjengelig informasjon
- Stort mediepress og behov for rask respons
- Behov for å håndtere spørsmål fra befolkningen
- Stort behov for informasjon til kommuner og lokale eller regionale myndigheter

Det er viktig å ha forhåndsprodusert informasjonsmateriell, som informasjon om KU-atoms tiltak, bakgrunnsinformasjon om radioaktive kilder, mal for første pressemelding, aktivering av krisewebsite, [informasjon om hvordan befolkningen kan forholde seg](#), og utarbeidelse av spørsmål og svar.

Kontinuerlige oppgaver som mediehenveler, pressemeldinger, nettnyheter, lytte til og gi svar på befolkningens bekymringer, identifisere av pressetalspersoner, utvikle hovedbudskap, arrangere pressekonferanser (eventuelt i samarbeid med regjeringen), medieovervåking, og publisere prognoser og måleresultater.

[Les mer utfyllende om de seks scenariene.](#)

Sammensatte trusler

I en tid preget av sammensatt virkemiddelbruk og hybride trusler er det avgjørende å ha en helhetlig tilnærming for å opprettholde tillit og sikre effektiv håndtering av atomhendelser og andre hendelser. Å opprettholde tillit til myndigheter, beredskapsorganisasjoner og media er avgjørende i en krise.

Desinformasjon, informasjon som med vilje sprer falsk eller delvis falsk informasjon, kan undergrave tilliten til myndighetenes informasjon og skape forvirring. Evnen til å formidle faktabasert, hensiktsmessig, effektiv, presis og koordinert informasjon er avgjørende for å sikre befolkningens trygghet og en velfungerende beredskap.

Totalberedsmeldingen sier at regjeringen har utvidet egenberedskapsrådene til befolkningen til å omfatte råd om hva den enkelte kan gjøre for å identifisere feil- og desinformasjon. Meldingen understreker at «vårt primære forsvar er motinformasjon og en fri og åpen debatt.»

Atomhendelser er særlig sårbare for effektene av sammensatte trusler, da slike situasjoner utløser betydelig frykt og usikkerhet i befolkningen, ofte uavhengig av de faktiske farene. Unødvendig frykt og uro kan fort oppstå. Feilinformasjon på internett og i sosiale medier kan forverre situasjonen og folks oppfatning av fare.

I en nødsituasjon må befolkningen kunne stole på troverdig informasjon fra nasjonale, regionale og lokale myndigheter, beredskapsaktører og redaktørstyrt media. Desinformasjon kan undergrave beredskapsarbeidet ved eksempelvis å spre rykter som hindrer folk i å følge råd, eller skaper mistillit som fører til at viktig informasjon ignoreres. Dette kan øke offentlig uro og forvirring, undergrave tilliten til autoritativ informasjon, og potensielt øke sikkerhetsrisikoene.

Bare gjennom å ha vedvarende oppmerksomhet rettet mot å styrke tilliten til myndighetenes informasjon og aktivt bekjempe hybride trusler, kan vi sikre en effektiv atomberedskap som trygger befolkningen i en kompleks og uforutsigbar tid. Ved å kontinuerlig arbeide med å forbedre kommunikasjonen vår, styrker vi beredskapen som helhet.

For å redusere skadene fra desinformasjon er det viktig med:

- Tverrsektorielt samarbeid for å overvåke, analysere og motvirke desinformasjon. Samarbeid kan støtte utveksling av kunnskap om risikoer for beredskapstiltak fra KI-generert desinformasjon, samtidig som det styrker befolkningens motstandskraft mot å bli manipulert.
- Forskning for å forbedre deteksjonen av villedende innhold og utvikle metoder for å verifisere informasjonens opprinnelse og legitimitet.

Nyttige lenker:

(denne listen er ikke uttømmende)

Norsk atomberedskap:

[Atomberedskap i Norge - DSA](#)

Informasjon om hvordan man kan beskytte seg mot atomulykker:

[Hva kan jeg gjøre? - DSA](#)

På ulike språk: [Hva kan jeg gjøre for å beskytte meg - på ulike språk - DSA](#)

Informasjon om jodtabletter:

[Jodtabletter ved atomulykker - DSA](#)

På ulike språk: [Informasjon om jodtabletter på flere språk - DSA](#)

Informasjon om akutte stråleskader:

[Akutte stråleskader - Oslo universitetssykehus HF](#)

Kommunal atomberedskap:

[Kommunal atomberedskap - DSA](#)

DSBs beredskapsråd:

[Slik bidrar du til Norges beredskap](#)

Informasjon om hva man gjør hvis man er utsatt for farlige stoffer:

[Hva gjør du hvis du blir utsatt for farlige stoffer? - Helsenorge](#)

Nødvarsel:

[Hva betyr rådene?](#)

Næringsmidler:

[Tiltak for næringsmidler ved et radioaktivt nedfall](#)

[Råd til privatpersoner ved et radioaktivt nedfall](#)

[Radioaktivitet | Mattilsynet](#)

Vedlegg:

Målgrupper – hvem kommuniserer vi med?

Denne listen gir et omfattende bilde av mange målgrupper som kan ha behov for informasjon under en atomhendelse. Det er avgjørende at KU-atom i hver enkelt situasjon kartlegger hvilke av disse gruppene som er mest relevante og tilpasser kommunikasjonen deretter.

Målgruppeoversikten gjelder for KU-atom og rådgivere, og er også relevant for hele atomberedskapsorganisasjonen i Norge.

Befolkningen:

- Befolkningen i berørte områder i Norge
- Befolkningen ellers i Norge
- Nordmenn i utlandet (om hendelsen skjer utenfor Norge)
- Ikke-norskspråklige bosatt i Norge
- Sårbare grupper som trenger informasjon tilrettelagt spesielt til dem (barn og unge, kulturelle og språklige minoriteter, personer med lav digital kompetanse, gjestarbeidere, eldre, personer med nedsatt funksjonsevne)
- Grupper i befolkningen som sanker mat, har brønner, dyr og egen matproduksjon

Media:

- Nasjonale og internasjonale medier

Myndigheter og beredskap:

- Berørt(e) statsforvalter(e)
- Berørt(e) kommune(r)
- Kriseutvalgets medlemsetater og rådgivere
- Lederdepartementet, berørte departement, statsministerens kontor (SMK)
- Strålevernmyndigheter i våre naboland og IAEA
- Internasjonale søsterorganisasjoner
- Andre lands myndigheter

Innsatspersonell:

- Innsatspersonell (politi, brann, ambulanse, helsepersonell, Sivilforsvaret mv.)

Næringsliv og produksjon:

- Lokale og regionale næringsmiddelprodusenter (jordbruk, fiskeri, oppdrettsnæring og husdyrhold)
- Næringsmiddelindustri
- Vannverk
- Primærprodusenter og dyrehold
- Produsenter av vegetabiliske næringsmidler, fôr og fisk
- Sjømatnæringen
- Eksportindustri
- Personell offshore/supply-båter

Transport:

- Transportselskaper (fly, tog, buss osv.)
- Sjøfartsnæringen
- Fiskeri- og skipstrafikk

Utdanning og helse

- Skoler og barnehager
- Helseforetak
- Helsepersonell

Reiseliv:

- Turister
- Reisende
- Reisebyrå

Andre spesifikke grupper:

- Pårørende til berørte
- De som skal ut på reise til ulykkesstedet eller i nærheten
- Norske utenriksstasjoner nær ulykkesstedet
- Yrkesutøvere som må oppholde seg utendørs (utover nødetater, f.eks. hjemmehjelp)
- Fritidsfiskere
- Norske næringsinteresser i området (ved hendelser i utlandet)
- Sjømannskirken (ved hendelser i utlandet)
- Næringsmiddelimportører (ved hendelser i utlandet)
- Andre lands ambassader (ved behov for informasjon til deres borgere i Norge)
- Frivillige organisasjoner
- Trossamfunn

Vedlegg: Utfyllende om scenarioene for norsk atomberedskap

Norsk atomberedskap har seks dimensjonerende scenarioer

Dette vedlegget utdyper de **seks**

hovedscenarioene som ligger til grunn for Norges atomberedskapsplanlegging, slik de er identifisert av regjeringen. Hvert scenario representerer ulike typer atomhendelser som kan inntreffe og potensielt berøre Norge eller norske interesser.

Vedlegget gjelder for KU-atom og rådgivere, og er også relevant for hele atomberedskapsorganisasjonen i Norge.

Vedlegget beskriver detaljert de seks scenarioene for å sikre at **beredskapstiltak** og **kommunikasjonsplaner** er tilpasset de spesifikke utfordringene i hver situasjon. Denne tilnærmingen sikrer at Kriseutvalget for atomberedskap (KU-atom) er godt forberedt for å gi nødvendig informasjon til befolkningen og støtte beslutninger og tiltak som beskytter liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser.

I en tid preget av hybride trusler og risiko for desinformasjon, er det avgjørende at befolkningen har tillit til, og søker informasjon fra, offentlige myndigheter under en atomhendelse.

Les mer om vår tilnærming til kommunikasjon i Policy for kommunikasjon under en atomhendelse.

Hvert av de seks scenarioene for atomberedskap i Norge er ulike med tanke på tidslinje, geografisk omfang, mulige konsekvenser og de spesifikke utfordringene som kan oppstå. Det er betydelige forskjeller mellom de ulike hendelsene. Disse forskjellene er avgjørende for hvordan situasjonen oppfattes, utfordringene som oppstår og hvordan vi må planlegge og gjennomføre kommunikasjonen.

Mens alle scenarioene kan føre til frykt og uro, er de direkte fysiske farene og de samfunnsmessige konsekvensene forskjellige.

Hvert scenario presenterer unike utfordringer knyttet til informasjonsinnhenting, situasjonsforståelse og kommunikasjon.

Selv om mediepress forventes i alle tilfeller, vil fokus og intensitet variere avhengig av hendelsens karakter og nærhet til Norge. Befolkningens spesifikke informasjonsbehov vil også være forskjellig i de ulike situasjonene.

Det blir viktig å balansere de generelle prinsippene for krisekommunikasjon med de spesifikke utfordringene og behovene som oppstår i hvert av de seks atomberedskapsscenarioene.

Fellestrekk for alle seks scenarioene er:

- KU-atom skal gå tidlig ut med tilgjengelig informasjon
- Stort mediepress og behov for rask respons
- Behov for å håndtere spørsmål fra befolkningen
- Stort behov for informasjon til kommuner og lokale eller regionale myndigheter

Viktigheten av forhåndsprodusert informasjonsmaterie, som informasjon om KU-atoms tiltak, bakgrunnsinformasjon om radioaktive kilder, mal for første pressemelding, aktivering av krisewebsite, informasjon om hvordan befolkningen kan forholde seg), og utarbeidelse av spørsmål og svar.

Kontinuerlige oppgaver som mediehenvendelser, pressemeldinger, nettnyheter, lytte til og svare på befolkningens bekymringer, identifisere

pressetalspersoner, utvikle hovedbudskap, arrangere pressekonferanser (eventuelt i samarbeid med regjeringen), medieovervåking, og publisering av prognoser og måleresultater.

Media er vår viktigste måte å nå ut med informasjon til folk på. Vi bruker også nettsidene til de ulike organisasjonene i KU-atom og andre kanaler som nødvarsel og sosiale medier for å spre informasjonen videre. Selv om vi har en liste over mange ulike målgrupper som trenger informasjon, betyr det ikke at vi kontakter hver enkelt direkte. Vi lager hovedbudskapene våre slik at de dekker informasjonsbehovene til alle disse gruppene.

Selv om informasjon til egne ansatte er en viktig oppgave for alle aktører som er involvert ved en atomhendelse, vil hovedfokuset i den akutte fasen være å gi rask og tydelig informasjon til befolkningen og andre berørte grupper via media og andre etablerte kanaler.

Kort sagt:

- Media er hovedkanalen for å nå mange
- Nettsider og sosiale medier brukes også
- Vi utformer budskapene slik at de dekker informasjonsbehovet til alle relevante grupper, uten at vi kontakter hver enkelt direkte
- Behovet for intern informasjon må vurderes opp mot de tilgjengelige ressursene og det overordnede behovet for ekstern krisekommunikasjon

Scenariene omfatter:

Scenario 1: Stort utslipp som blir transportert med lufta til Norge fra anlegg i utlandet og berører store eller mindre deler av landet (f.eks. Tsjernobyl-ulykken i 1986)

Scenario 2: Stort utslipp som blir transportert med lufta fra norske anlegg

Scenario 3: Lokalt utslipp fra mobil kilde i Norge eller norske nærområder (f.eks. utslipp fra en atomisbryter som seiler langs norskekysten)

Scenario 4: Lokal hendelse som utvikler seg over tid (f.eks. kilde på avveier)

Scenario 5: Stort utslipp til marint miljø i Norge eller i norske nærområder, eller rykte om betydelig marin eller terrestrisk forurensning

Scenario 6: Hendelse i utlandet med konsekvenser for nordmenn eller norske interesser uten konsekvenser for norsk territorium (f.eks. Fukushima-ulykken i 2011)

Scenario 1: Stort utslipp som blir transportert med lufta til Norge fra anlegg i utlandet og berører store eller mindre deler av landet

Eksempler på dette scenarioet er alvorlige hendelser ved kjernekraftverk eller andre anlegg for behandling eller lagring av radioaktivt materiale i Europa der store mengder radioaktive stoffer blir sluppet ut i atmosfæren. Noen eksempler er Tsjornobyl-ulykken i april 1986 og mulige fremtidige hendelser ved kjernekraftverk i vår del av verden, avfallslagre og behandlingsanlegg i Sellafield og avfallslageret i Andrejevbukta.

Konsekvenser av scenario 1

Antatt transporttid før radioaktive stoffer når Norge er fra noen timer opp til flere dager, avhengig av værforholdene og hvordan utslippet arter seg. Slike hendelser forventes ikke å gi akutte stråleskader i Norge, men kan ha andre betydelige helseeffekter, inkludert psykiske reaksjoner som angst og uro. Store geografiske områder kan bli forurensset. Det kan medføre konsekvenser over lang tid i næringsmiddelproduksjon (jordbruk, fiskeri, husdyrhold) og andre næringer (f.eks. turisme).

Scenarioet kan medføre betydelige akutte stråleskader og senskader for norske statsborgere nær ulykkesstedet. Norske interesser i nærområdet kan bli berørt.

Kontekst og rammebetingelser

En slik hendelse kan få store og langvarige konsekvenser for Norge. Etter ulykken i Tsjornobyl i 1986 var det i over 30 år nødvendig med tiltak i reindrifts- og saueneæringene i enkelte områder for å redusere nivåene av radioaktivitet. Særskilte grenseverdier for innhold av radioaktivitet i matvarer ble opphevet i 2025, men årlige målinger vil fortsette. Det vil være et stort behov for informasjon om stråling til befolkningen ved en slik hendelse.

Momenter som bør tas med i betraktning når budskap til media og befolkningen skal utformes

→ behov for bekreftet informasjon	→ flukt/flyktningestrøm
→ panikk/angst og uro	→ frykt for utrygg mat og drikkevann
→ frykt for å ikke vite hva man skal gjøre (handlingslammelse)	→ næringsinteresser og omdømmeproblematikk
→ hva betyr dette for meg?	→ rykter, motstridende info i media/sosiale medier
→ hva gjør andre land (kan gi motstridende informasjon og skape forvirring)?	→ feilinformasjon eller desinformasjon fra andre kilder
→ hvem er kriseeier i hendelseslandet?	→ mistillit til informasjon fra, og kritikk av, myndighetene
→ hamstring	

Sannsynlige tiltak i akutfasen

Av KU-atoms mulige tiltak vil disse mest sannsynlig kunne være relevante i scenario 1, avhengig av situasjonen:

- råd om innendørs opphold (ved råd om innendørs opphold må vi tydelig informere om: hvor i Norge det gjelder, fra hvilket tidspunkt, hvor lenge det sannsynligvis varer og hva man skal/ikke skal gjøre)
- tiltak i næringsmiddelproduksjon (f.eks. holde husdyr inne, utsette innhøsting)
- gi kostholdsråd
- råd om andre konsekvensreduserende tiltak (f.eks. dekke til sandkasser, spyle hus og gater, klippe og fjerne gress m.m.)
- jodtabletter (til norske statsborgere nær ulykkesstedet)

Målgrupper

→ norske og internasjonale media	→ næringsmiddelprodusenter
→ berørte nordmenn nært ulykkessted	→ helseforetak
→ deres pårørende	→ skoler og barnehager
→ de som skal ut på reise til, eller i nærheten av, ulykkesstedet	→ personell offshore
→ norske utenriksstasjoner nær ulykkesstedet	→ transportselskaper (fly, tog, buss osv.)
→ befolkningen i de områdene i Norge der det er forventet/faktisk nedfall av radioaktiv forurensning	→ befolkningen generelt
→ berørte statsforvaltere og kommuner	→ ikke-norskspråklige bosatt i Norge
→ sårbare grupper som trenger informasjon tilrettelagt spesielt til dem	→ turister i Norge
→ yrkesutøvere som må oppholde seg utendørs (brann, ambulanse, politi, forsvarspersonell, hjemmehjelp osv.)	→ strålevernmyndigheter i våre naboland og IAEA

Momenter til hovedbudskap

Før bekreftelse på en hendelse:

- vi undersøker hva som har skjedd. Førstelinje før vi vet mer:
 - vi har foreløpig ingen bekreftet informasjon om hendelsen, men vi er i kontakt med myndighetene i (landet der det har skjedd) og (navn på organisasjoner vi kontakter) for å innhente mer informasjon
- vi sier noe om vær-situasjonen, hvis den foreligger. Eller vi sier når vi forventer informasjon om været og hvor lang tid det tar før utslipp eventuelt når Norge
- vi følger situasjonen nøye og kommer tilbake med oppdatert informasjon så snart vi vet mer
- vi skal ikke bidra til spekulasjoner
- hvis/når aktuelt: Kriseutvalget for atomberedskap er orientert (og eventuelt innkalt)
- standard bakgrunnsinformasjon om KU-atom

Når en hendelse er bekreftet:

- vi sier hva vi vet – hva som har skjedd – og hvor alvorlig hendelsen er
 - hvilke områder i Norge som kan bli berørt av radioaktivitet
 - utvikling av situasjonen på ulykkessted og i Norge – tidsaspekt
 - vær-situasjon, værprognoser: Dette vil komme til Norge om x antall timer/Vi vil ha mer informasjon om når vi kan ha mer informasjon om dette
 - hvordan kan situasjonen utvikle seg videre (til det verre/bedre)
 - hvor lenge vil det vare før radioaktiviteten har passert
 - målestasjoner og måleresultater
 - samarbeid/kontakt/informasjonsutveksling med andre myndigheter i utlandet
 - informasjon/fakta om type kilde
- hvilke helsehelsekonsekvenser kan dette få?
 - hva er farlig og hva er ikke farlig, hvor farlig er det
 - ikke fare for akutte stråleskader i Norge med dette scenariet (risikovurdering)
 - vi vil forklare hvordan vi vurderer situasjonen (inkludert informasjon om grenseverdier) slik at befolkningen kan ta informerte valg
 - skille mellom hvor alvorlige konsekvensene kan bli i Norge og for berørte norske statsborgere nært ulykkessted
 - norske statsborgere i utlandet: forholde seg til informasjon, råd og håndtering fra myndighetene på stedet, den norske ambassaden/konsulatet
 - praktiske råd til befolkningen om hvordan de bør forholde seg (mat og drikke, hvordan man forholder seg hvis man må være utendørs når det er gitt råd om innendørsopphold, hva man kan gjøre hvis man er redd for at man har blitt eksponert, reiserestriksjoner og reiseadvarsler mv.)
 - vil ikke være kapasitet til å måle på personer
- Kriseutvalgets vurderinger og beslutninger om tiltak
 - forklare hva tiltakene innebærer
 - vi følger situasjonen nøye og kommer fortløpende tilbake med oppdatert informasjon om situasjonen
 - hvis/når aktuelt: orientere om tidspunkt for pressekonferanse/møte
 - henvise til aktuelle nettsteder

Kommunikasjonskanaler

→ media	→ pressemeldinger og nettnyheter
→ respektive myndigheters nettsider/intranett	→ intervjuer
→ sosiale medier	→ pressekonferanse/pressemøte
→ sms-varsel	→ nærings- og bransjeorganisasjoner
→ andre digitale plattformer som publikumstelefon eller chatbot	→ norske utenriksstasjoner

Scenario 2: Stort utslipp som blir transportert med lufta fra norske anlegg

Et slikt radioaktivt utslipp kan få store lokale og regionale konsekvenser. Eksempler på slike hendelser kan være ulykker/hendelser på en reaktordrevet ubåt som ligger til havn i Norge, eller ved en av atomanleggene på Kjeller eller i Halden.

Konsekvenser av scenario 2

Konsekvensene kan inntreffe umiddelbart og gi svært kort tid til forberedelser. Omfanget av det radioaktive utslippet vil avgjøre risikoen for akutte stråleskader for enkeltpersoner og andre helseeffekter for deler av befolkningen i det berørte området. Er det akutt fare for liv/helse vil politiet lede en redningsaksjon. Politiet vil også ha ansvar for kommunikasjonen, men vil få faglig støtte fra DSA. Dette vil berøre lokal næringsmiddelproduksjon (inkludert jordbruk, fiskeri, oppdrettsnæring og husdyrhold), lokal eksportindustri og turisme. I tillegg til de lokale og regionale følgene, kan hendelsen også få nasjonale konsekvenser og vil utvilsomt tiltrekke seg betydelig nasjonal (og muligens internasjonal) medieoppmerksomhet.

Kontekst og rammebetingelser

En slik hendelse vil inntreffe raskt og vil stille store krav til informasjonsinnhenting, situasjonsforståelse og informasjonsformidling. Mediepresset vil være svært stort og komme umiddelbart. I tillegg til det store mediepresset, vil det være et betydelig behov for å håndtere spørsmål fra befolkningen og pårørende.

Det vil være et stort behov for informasjon om stråling til befolkningen. Derfor vil rask, koordinert og samstemt informasjon fra KU-atoms etater til media og befolkningen om hendelsesforløp, konsekvenser og anbefalinger til innbyggerne, være av avgjørende betydning. Det er viktig med samarbeid mellom myndigheter og operatør.

Momenter som bør tas med i betraktning når budskap til media og befolkningen skal utformes

→ nærhet (situasjonsforståelse – blir jeg berørt?)	→ evakuering
→ hva slags område er rammet/hva finnes av næringer	→ ordensforstyrrelser (eksempelvis trafikale forsinkelser, opptøyer eller plyndring)
→ værmelding og vindretning	→ usikkerhet
→ mange motstridende råd	→ årstid
→ tidspunkt på døgnet	→ frykt for utrygg mat og drikkevann
→ panikk/angst og uro	→ være forberedt på å svare på kritikk som ikke er berettiget
→ mangel på tid	

Sannsynlige tiltak i akuttfasen

Alle Kriseutvalgets åtte tiltak vil kunne være relevante i scenario 2, avhengig av hendelsens karakter og årstid.

- akutt evakuering
- avsperring av områder
- råd om innendørs opphold
- råd om bruk av jodtabletter
- pålegge kortsiktige tiltak/restriksjoner i produksjonen av næringsmidler (holde husdyr inne, utsette innhøsting m.m.)
- gi kostholdsråd (inkl. drikkevann)
- andre konsekvensreduserende tiltak (f.eks. dekke til sandkasser, spyle hus og gater, klippe og fjerne gress m.m.)
- pålegge/gi råd om rensing av forurensede personer

Målgrupper

→ norske og internasjonale medier	→ skoler og barnehager
→ lokalbefolkning (de som er og de som kan bli berørt)	→ helseforetak
→ befolkningen ellers	→ ikke-norskspråklige bosatt i nærområdet
→ berørte statsforvaltere og kommuner	→ turister
→ innsatspersonell	→ transportselskaper (fly, tog, buss osv.)
→ frivillige organisasjoner	→ sårbare grupper som trenger informasjon tilrettelagt spesielt til dem
→ pårørende	→ ikke-norskspråklige bosatt i Norge
→ andre yrkesutøvere som må oppholde seg i området (hjemmehjelp osv.)	→ interninformasjon til ansatte i KU-etatene
→ næringsmiddelprodusenter	→ (strålevernmyndigheter i våre naboland og IAEA - orienteres om situasjonen)

Momenter til hovedbudskap

Før bekreftelse på hva som har skjedd:

- vi undersøker hva som faktisk har skjedd og omfanget
 - informasjon om (eventuelle) registrerte nivåer av radioaktivitet (måleresultater). Hva målt nivå betyr forklares for å unngå unødvendig frykt.
- vi innhenter mer informasjon
- vi følger situasjonen nøye og vil komme med oppdatert informasjon løpende
- vi skal ikke bidra til spekulasjoner
- hvis/når aktuelt: KU-atom er orientert (og eventuelt innkalt)
- standard bakgrunnsinformasjon om KU-atom

Når en hendelse er bekreftet:

- hva vi vet – hva har skjedd - hvor alvorlig er hendelsen
 - hvor radioaktivitet er registrert/forventes å komme
 - utvikling av situasjonen på ulykkessted
 - hvordan kan situasjonen utvikle seg videre (til det verre/bedre)
 - hvor lenge vil det vare før radioaktiviteten er passert
 - vær-situasjon, værprognoser
 - målestasjoner og måleresultater
 - informasjon/fakta om type kilde
- hvor og for hvem er det fare for akutte stråleskader i Norge (risikovurdering)
 - hva er eventuelle helsekonsekvenser - hva er farlig/ ikke farlig, hvor farlig er det?
 - praktiske råd til befolkningen om hvordan de bør forholde seg (mat og drikke, hvordan man forholder seg hvis man må være utendørs når det er gitt råd om innendørsopphold, hvor i Norge dette gjelder, fra hvilket tidspunkt og hvor lenge det sannsynligvis vil vare, hva man kan gjøre hvis man er redd for at man har blitt eksponert)
 - skille tydelig mellom hvor alvorlige konsekvensene kan bli i nærområdet og for resten av landet
 - vil kun være kapasitet til å måle på personer innenfor visse soner
 - hvor skal berørte henvende seg
- KUs vurderinger og beslutninger om tiltak
 - forklare hva tiltakene innebærer (eksempelvis, hvor i Norge råd om innendørs opphold gjelder, fra hvilket tidspunkt og hvor lenge det sannsynligvis vil vare, hvordan man forholder seg hvis man må være utendørs når det er gitt råd om innendørsopphold mv.)
- vi følger situasjonen nøye og kommer fortløpende tilbake med oppdatert informasjon
 - hvis/når aktuelt: orientere om tidspunkt for pressekonferanse/møte
 - henviser til relevante etater
- informasjonsformidling til andre myndigheter og myndigheter i utlandet

Kommunikasjonskanaler

→ media	→ pressemeldinger og nettnyheter
→ sms-varslings	→ intervjuer
→ respektive myndigheters nettsider/intranett	→ pressekonferanser
→ sosiale medier	→ lokale folkemøter
→ andre digitale plattformer som publikumstelefon eller chatbot	→ nærings- og bransjeorganisasjoner

Scenario 3: Lokalt utslipp fra mobil kilde i Norge eller norske nærområder

Dette scenarioet omfatter lokale hendelser med radioaktivt materiale i Norge eller nærområder som ikke er knyttet til faste installasjoner. Eksempler inkluderer hendelser med reaktordrevne fartøy når de ikke er i havn, uhell under transport av radioaktivt materiale (til sjøs, med fly eller på vei), hendelser med mobile strålekilder (inkludert tapte kilder eller bruk i terrorøymed), samt nedfall fra satellitter med radioaktivt materiale om bord.

Konsekvenser av scenario 3

Disse hendelsene kan få betydelige lokale og regionale konsekvenser. Konsekvensene kan inntreffe umiddelbart og gi svært kort eller ingen tid til forberedelser. Omfanget av de helsemessige konsekvensene, inkludert risiko for akutte stråleskader for enkeltpersoner og andre helseeffekter for deler av befolkningen i det berørte området, vil avhenge av mengden radioaktivt materiale som er involvert.

Slike hendelser kan oppstå over hele landet, noe som betyr at førstehåndteringen vil være kritisk avhengig av lokal kompetanse og tilgjengelige ressurser.

Kontekst og rammebetingelser

Den raske utviklingen i slike hendelser vil kreve betydelig innsats innen informasjonsinnhenting, situasjonsforståelse og effektiv kommunikasjon. Mediepresset vil være svært stort og umiddelbart. I tillegg til det intense mediepresset, må det forventes et stort antall spørsmål fra befolkningen og pårørende som krever håndtering.

Det vil være et stort behov for informasjon om stråling til befolkningen. Derfor vil rask, koordinert og samstemt informasjon til media og befolkningen, som på en informativ og forståelig måte forklarer hendelsesforløpet, konsekvensene og nødvendige forholdsregler, være av avgjørende betydning.

Momenter som bør tas med i betraktning når budskap til media og befolkningen skal utformes

→ panikk/angst/uro	→ usikkerhet
→ nærhet («blir jeg berørt?»)	→ ordensproblem (trafikkproblem)
→ flukt	→ mistillit
→ frykt for utrygg mat og drikkevann	→ årstid
→ næringsinteresser og omdømmeproblematikk	→ uriktig info i sosiale medier
→ hva slags område er rammet/hvilke næringer	→ forberedt på å svare på kritikk som ikke er berettiget
→ tidspunkt	→ lite kunnskap om stråling i befolkningen
→ ansvar	→ geografi
→ mangel på tid	→ begrense nysgjerrige (skadestedsturister)
→ rykter	
→ motstridende råd	

Sannsynlige tiltak i akuttfasen

Alle Kriseutvalgets åtte tiltak vil kunne være relevante i scenario 3, avhengig av hendelsens karakter og årstiden.

- akutt evakuering
- avsperring av områder
- råd om innendørs opphold
- råd om bruk av jodtabletter
- pålegge kortsiktige tiltak/restriksjoner i produksjonen av næringsmidler (holde husdyr inne, utsette innhøsting m.m.)
- gi kostholdsråd (inkl. drikkevann)
- andre konsekvensreduserende tiltak (f.eks. dekke til sandkasser, spyle hus og gater, klippe og fjerne gress m.m.)
- pålegge/gi råd om rensing av forurensede personer

Målgrupper

→ norske og internasjonale media	→ skoler og barnehager
→ lokalbefolkning (de som er og kan bli berørt)	→ helseforetak
→ innsatspersonell	→ ikke-norskspråklige bosatt i nærområdet
→ statsforvaltere og berørte kommuner	→ turister
→ pårørende til innsatspersonell og andre berørte (for eksempel mannskap om bord)	→ transportselskaper (fly, tog, buss osv.)
→ andre yrkesutøvere som må oppholde seg i området (hjemmehjelp osv.)	→ befolkningen ellers
→ personell offshore/supplybåter	→ ikke-norskspråklige bosatt i Norge
→ fiskeri- og skipstrafikk	→ (strålevernmyndigheter i våre naboland og IAEA orienteres om situasjonen)
→ næringsmiddelprodusenter	→ interninformasjon til ansatte i KU-etatene
→ landbruk/dyrehold	→ Statsforvalteren, kommuner
	→ Frivillige organisasjoner

Momenter til hovedbudskap

Før bekreftelse på hva som har skjedd:

- vi undersøker hva som faktisk har skjedd og omfanget
 - informasjon om (eventuelle) registrerte nivåer av radioaktivitet (måleresultater)
- vi innhenter mer informasjon
- vi følger situasjonen nøye og kommer tilbake med oppdatert informasjon
- ikke bidra til spekulasjoner
- hvis/når aktuelt: KU-atom er orientert (og eventuelt innkalt)
- standard bakgrunnsinformasjon om KU-atom

Når en hendelse er bekreftet:

- hva vi vet – hva har skjedd - hvor alvorlig er hendelsen
 - hvor radioaktivitet er registrert/forventes å komme
 - utvikling av situasjonen på ulykkessted
 - hvordan kan situasjonen utvikle seg videre (til det verre/bedre)
 - hvor lenge vil det vare (grad av forurensning)
 - vær-situasjon, værprognoser
 - målestasjoner og måleresultater
 - informasjon/fakta om type kilde
 - kan vi sette hendelsen i perspektiv? Er det mulig å vise til en tilsvarende hendelse og hvordan det forløp?
- hvor og for hvem er det fare for akutte stråleskader i Norge (risikovurdering)
 - hva er eventuelle helsekonsekvenser - hva er farlig og hva er ikke farlig, hvor farlig er det?
 - praktiske råd til befolkningen om hvordan de bør forholde seg
(mat og drikke, hvordan man forholder seg hvis man må være utendørs når det er gitt råd om innendørsopphold, hva man kan gjøre hvis man er redd for at man har blitt eksponert)
 - skille tydelig mellom hvor alvorlige konsekvensene kan bli i nærområdet og for resten av landet
 - vil kun være kapasitet til å måle på personer innenfor visse soner
 - hvor skal berørte henvende seg
- KU-atoms vurderinger og beslutninger om tiltak
 - forklare hva tiltakene innebærer
- vi følger situasjonen nøye og kommer fortløpende tilbake med oppdatert informasjon
 - hvis/når aktuelt: KU-atom er orientert (og eventuelt innkalt)
 - hvis/når aktuelt: tidspunkt for pressekonferanse/møte
 - henvise til relevante etater
 - informasjonsformidling til andre myndigheter og myndigheter i utlandet

Kommunikasjonskanaler

→ media	→ pressemeldinger og nettnyheter
→ sms-varslings	→ intervjuer
→ respektive myndigheters nettsider/intranett	→ pressekonferanser/møter
→ sosiale medier	→ folkemøter
→ andre digitale plattformer publikumstelefon, chatbot e.l.	→ nærings- og bransjeorganisasjoner

Scenario 4: Lokal hendelse som utvikler seg over tid

Dette gjelder tilfeller der radioaktivt materiale spres over tid før det blir oppdaget.

Eksempler er langvarige utslipp fra kjernekraftanlegg eller andre anlegg for behandling eller lagring av radioaktivt materiale, strålekilder på avveier eller bruk av radioaktivt materiale i terrorøymed. Noen tidligere eksempler er strålekilde på avveier i Goiânia i Brasil i 1987, strålekilder på avveier i Mayapuri i New Dehli i India i 2010 og forgiftningen av Alexander Litvinenko i London i 2006.

Konsekvenser av scenario 4

Radioaktivt materiale vil bli spredt i langt større grad enn i tilfeller der det blir oppdaget med en gang, og konsekvensene kan bli større så lenge det ikke iverksettes effektive tiltak. Når en slik hendelse først blir oppdaget vil den ikke gi tid til forberedelser. Slike hendelser vil først og fremst ramme lokalt, men kan også ha regionale, nasjonale eller internasjonale konsekvenser. Avhengig av mengden radioaktivt materiale involvert, kan slike hendelser gi akutte stråleskader for enkeltpersoner og andre helseeffekter for deler av befolkningen.

Denne typen hendelser kan oppstå hvor som helst, og håndtering vil være avhengig av tilgjengelig kompetanse og ressurser lokalt.

Kontekst og rammebetingelser

Når en slik hendelse først blir oppdaget vil den ikke gi tid til forberedelser, og vil sette store krav til informasjonsinnhenting, situasjonsforståelse og informasjonsformidling, helsemessig oppfølging, etterforskning og kartlegging av berørte personer og interesser. Andre utfordringer vil være knyttet til opprydning, lokal utmarksbruk, næringsmiddelproduksjon, eksportindustri og turisme.

Mediepresset vil være svært stort. Det vil i tillegg til mediepresset være behov for å kunne håndtere spørsmål fra befolkningen og/eller pårørende.

Dette scenarioet er preget av mye usikkerhet, og kan sammenliknes med et puslespill der det tar tid før alle biter er på plass og man får en god forståelse av situasjonen.

Det vil være et stort behov for informasjon om stråling til befolkningen.

Rask, koordinert og samstemt informasjon til media og befolkningen, på en informativ og forståelig måte, om hva som har skjedd, hva det innebærer og hvordan innbyggere bør forholde seg, vil være av avgjørende betydning.

Momenter som bør tas med i betraktning når budskap til media og befolkningen skal utformes

→ angst og uro (graden vil variere med omfang og alvor)	→ lite kunnskap om stråling
→ nærhet (situasjonsforståelse, «blir jeg berørt?»)	→ være forberedt på mistillit
→ hva slags områder er rammet/hvilke næringer	→ være forberedt på å svare på uberettiget kritikk
→ krav om umiddelbar måling av personer	→ usikkerhet
→ rykter/sosiale medier	→ krevende å være en tydelig myndighet pga. usikkerhet før situasjonen er kartlagt
→ motstridende råd	→ næringsinteresser og omdømmeproblematikk
→ frykt for utrygg mat og drikkevann	

Sannsynlige tiltak

Noen av Kriseutvalgets åtte tiltak vil kunne være relevante i scenario 4, avhengig av hendelsens omfang og karakter.

- avsperring av områder
- pålegge/gi råd om rensing av forurensede personer
- pålegge kortsiktige tiltak/restriksjoner i produksjonen av næringsmidler (holde husdyr inne, utsette innhøsting m.m.)
- gi kostholdsråd
- andre konsekvensreduserende tiltak (særlig helsemessig oppfølging)
- akutt evakuering av lokalsamfunn

Målgrupper

→ norske og utenlandske media	→ landbruk/dyrehold
→ lokalbefolkning (de som er og kan bli berørt)	→ helseforetak
→ innsatspersonell	→ ikke-norskspråklige bosatt i nærområdet
→ statsforvaltere og berørte kommuner	→ turister
→ pårørende til innsatspersonell og andre berørte	→ befolkningen ellers
→ andre yrkesutøvere som må oppholde seg i området (hjemmehjelp osv.)	→ norske borgere i utlandet
→ næringsmiddelprodusenter	→ (strålevernmyndigheter i våre naboland og IAEA orienteres om situasjonen)

Målgruppene i scenario 4 er situasjonsavhengige og det vil være aktuelt å vurdere flere ut fra hendelsens omfang og karakter.

Momenter til hovedbudskap

Før bekreftelse på hva som har skjedd:

- vi undersøker hva som har skjedd og omfanget
- informasjon om (eventuelle) registrerte nivåer av radioaktivitet (måleresultater)
- vi innhenter mer informasjon
- vi følger situasjonen nøye og kommer tilbake med oppdatert informasjon
- ikke bidra til spekulasjoner
- hvis/når aktuelt: KU-atom er orientert (og eventuelt innkalt)
- standard bakgrunnsinformasjon om KU-atom

Når en hendelse er bekreftet:

- dette vil ta tid å avdekke
- hva vi vet – hva har skjedd - hvor alvorlig er hendelsen
 - hvor radioaktivitet er registrert
 - utvikling av situasjonen og hvordan den kan utvikle seg videre (bygges ut når får mer informasjon)
 - situasjonen kan være langvarig
 - målestasjoner og måleresultater
 - informasjon/fakta om type kilde
 - kan vi sette hendelsen i perspektiv? Er det mulig å vise til en tilsvarende hendelse og hvordan det forløp?
- hvor og for hvem er det fare for akutte stråleskader (risikovurdering)
 - hva er eventuelle helsekonsekvenser - hva er farlig og hva er ikke farlig, hvor farlig er det?
 - praktiske råd til befolkningen om hvordan de bør forholde seg (mat og drikke, hva man kan gjøre hvis man er redd for at man har blitt eksponert)
 - skille tydelig mellom hvor alvorlige konsekvensene kan bli i nærområdet og for resten av landet
 - hvis konsekvenser for norske borgere i utlandet: oppfordre dem til å følge pålegg fra lokale myndigheter
 - vil være kapasitet til å måle på berørte personer
 - hvor skal berørte henvende seg
- KU-atoms vurderinger og beslutninger om tiltak
 - forklare hva tiltakene innebærer
- vi følger situasjonen nøye og kommer fortløpende tilbake med oppdatert informasjon
 - hvis/når aktuelt: orientere om tidspunkt for pressekonferanse/møte
 - henvise til relevante etater
- informasjonsformidling til andre myndigheter og myndigheter i utlandet

Kommunikasjonskanaler

- media
- sms-varslings
- respektive myndigheters nettsider/intranett
- sosiale medier
- pressemeldinger og nettnyheter
- intervjuer
- pressekonferanse/møte
- folkemøter
- nærings- og bransjeorganisasjoner
- andre digitale plattformer som publikumstelefon og chatbot

Scenario 5: Stort utslipp til marint miljø i Norge eller i norske nærområder, eller rykte om betydelig marin eller terrestrisk forurensning

Dette scenarioet omfatter små utslipp til luft eller alvorlige utslipp til marint miljø fra reaktordrevne fartøy eller skipstransport av radioaktivt materiale i havområder i nærheten av Norge, eller lignende utslipp fra kjernekraftanlegg eller andre anlegg for behandling eller lagring av radioaktivt materiale. Tidligere hendelser som illustrerer potensialet for denne type scenario er forlisene av de russiske reaktordrevne ubåtene Komsomolets (1989), Kursk (2000) og K-159 (2003).

Konsekvenser av scenario 5

Selv om hendelser i scenario 5 kanskje ikke umiddelbart medfører omfattende fysiske helseskader, kan de likevel skape betydelig uro, frykt og usikkerhet i befolkningen, noe som indirekte kan påvirke folkehelsen. De vil også sannsynligvis kunne skape usikkerhet rundt kvaliteten til norske produkter. Selv uten reell forurensning av norske produkter eller områder, kan slike hendelser ha betydelige umiddelbare og langsiktige økonomiske konsekvenser for norske omdømmeutsatte næringer, som f.eks. næringsmiddelindustri, eksport og turisme. Dette skyldes potensiell usikkerhet i markedene, selv om det kan ta lang tid før radioaktive stoffer fra et marint utslipp når norske havområder. Det kan heller ikke utelukkes at tap av næringsgrunnlag på sikt kan medføre psykiske plager.

Håndtering

I håndteringen av dette scenarioet er det avgjørende å raskt gi befolkningen oppdatert og kvalitetssikret informasjon for å begrense unødig frykt og opprettholde tilliten til myndighetene. Det er også viktig å raskt bekrefte eller avkrefte eventuelle rykter. Videre vil det være nødvendig å sette inn kommunikasjonstiltak for å verne om norske næringsinteresser nasjonalt og internasjonalt.

Denne type hendelse kan også kreve store ressurser til overvåking og dokumentasjon.

Sterkt mediepress, både nasjonalt og internasjonalt, samt spørsmål fra befolkningen må forventes. Det vil være et betydelig informasjonsbehov om stråling. KU-atom vil derfor prioritere rask og koordinert informasjonsflyt til media og befolkningen for å adressere usikkerhet og informasjonsbehov. I tillegg vil dette beskytte omdømmet til norske næringsinteresser ved raskt å bekrefte eller avkrefte rykter og gi løpende oppdateringer.

Momenter som bør tas med i betraktning når budskap til media og befolkningen skal utformes

→ sterke bransje-/næringsinteresser	→ berolige
→ «eksperter»	→ mattrygghet
→ motstridende råd	→ krevende å være en tydelig myndighet pga. usikkerhet før situasjonen er kartlagt
→ usikkerhet	→ være forberedt på mistillit
→ rykter og ryktespredning	→ aktørenes behov for å skjerme informasjon
→ andre land stopper import av norsk fisk	→ forberedt på å svare på kritikk som ikke er berettiget
→ nærhet	
→ omdømmeutfordringer	

Sannsynlige tiltak

Noen av Kriseutvalgets åtte tiltak vil kunne være relevante i scenario 5, avhengig av hendelsens omfang og karakter.

- pålegge tiltak/restriksjoner i produksjonen av næringsmidler
- gi kostholdsråd
- andre konsekvensreduserende tiltak (f.eks. intensivert overvåking av radioaktivitet i sjømat)
- sikring/avsperring av tilgang til område

Målgrupper

- norske og utenlandske medier
- befolkning
- sjømatnæringen
- oppdrett
- forbrukere
- turistnæringen
- statsforvaltere og berørte kommuner
- sjøfartsnæringen
- fritidsfiskere
- personell offshore/supplybåter
- Strålevernmyndigheter i våre naboland

Momenter til hovedbudskap

Før bekreftelse på hva som har skjedd:

- vi undersøker hva som faktisk har skjedd og omfanget/hva dette vil innebære
 - informasjon om (eventuelle) registrerte nivåer av radioaktivitet (måleresultater)
- vi innhenter mer informasjon
- vi følger situasjonen nøye og kommer løpende tilbake med oppdatert informasjon
- vi skal ikke bidra til spekulasjoner
- hvis/når aktuelt: KU-atom er orientert (og eventuelt innkalt)
- standard bakgrunnsinformasjon om KU-atom

Når en hendelse er bekreftet:

- fortelle hva vi gjør for å få kartlegge omfanget
- hva vi vet – hva har skjedd - hvor alvorlig er hendelsen
 - om radioaktivitet er registrert
 - utvikling av situasjonen
 - hvordan kan situasjonen utvikle seg videre
 - situasjonen kan være langvarig
 - målestasjoner og måleresultater
 - informasjon/fakta om type kilde
 - maritime forhold
 - kan vi sette hendelsen i perspektiv? Er det mulig å vise til en tilsvarende hendelse og hvordan det forløp?
- hvilken type konsekvenser (miljø, næring og helse) er det fare for (risikovurdering)
 - hva er eventuelle miljøkonsekvenser - hva er farlig og hva er ikke farlig, hvor farlig er det?
 - praktiske råd til befolkningen (mat og drikke)
 - beskrive tydelig hva konsekvensene kan bli på sikt
- KU-atoms vurderinger og beslutninger om tiltak
 - forklare hva tiltakene innebærer og hvorfor det/de iverksettes
- vi følger situasjonen nøye og kommer fortløpende tilbake med oppdatert informasjon
 - hvis/når aktuelt: orientere om tidspunkt for pressekonferanse/møte
 - henvise til relevante etater
- informasjonsformidling til andre myndigheter og myndigheter i utlandet

Kommunikasjonskanaler

→ media	→ pressemeldinger og nettnyheter
→ sms-varsling	→ intervjuer
→ respektive myndigheters nettsider/intranett	→ pressekonferanse /møte
→ sosiale medier	→ folkemøter
→ andre digitale plattformer som publikumstelefon og chatbot	→ nærings- og bransjeorganisasjoner

Scenario 6:

Alvorlige hendelser i utlandet uten konsekvenser for norsk territorium

Dette scenariet omhandler alvorlige atomhendelser som inntreffer i utlandet uten direkte fysiske konsekvenser for norsk territorium. Dette inkluderer hendelser ved utenlandske kjernekraftverk og anlegg for håndtering eller lagring av radioaktivt materiale der utslipp ikke transporteres til Norge i relevante mengder, samt andre hendelser i utlandet som ikke rammer Norge direkte. Et eksempel er reaktorulykkene ved kjernekraftverket Fukushima Dai-ichi i Japan i mars 2011. Det er viktig å merke seg at selv om norsk territorium ikke berøres, kan norske statsborgere og interesser i utlandet bli rammet.

Konsekvenser

Selv om slike hendelser ikke påvirker norsk territorium, kan de ha umiddelbare eller raskt inntredende konsekvenser for norske myndigheter dersom norske statsborgere eller interesser er til stede i det berørte området. Dette kan gjelde nordmenn som er bosatt, reiser, arbeider eller tjenestegjør i utlandet. I tillegg kan pårørende i Norge oppleve bekymring og norske økonomiske eller andre interesser i det berørte området kan bli skadelidende. Videre kan norske statsborgere i nærheten av hendelsen risikere akutte stråleskader eller andre helseeffekter.

Håndtering

Det vil være særlige utfordringer knyttet til informasjonsinnhenting, håndtering og ivaretagelse av norske statsborgere og interesser i et annet land. Dette inkluderer informasjonsinnhenting, kartlegging av hvem som blir berørt og samarbeid med andre lands myndigheter. Slike hendelser kan også skape betydelig frykt og bekymring i befolkningen i Norge. Derfor er det viktig å gi tidlig, oppdatert og koordinert informasjon for å redusere unødig uro.

Momenter som bør tas med i betraktning når budskap til media og befolkningen skal utformes

→ behov for bekreftet info	→ forberedt på å svare på kritikk som ikke er berettiget
→ bekreftet info kan komme sent	
→ usikkerhet og uro	→ hva gjør andre land (motstridende håndtering?)
→ bekymring	
→ rykter/motstridende info i media/sosiale medier	→ vanskelig å være en tydelig myndighet før situasjonen er kartlagt
→ hvem er kriseeier i hendelseslandet	→ mattrygghet ved import
→ motstridende info fra andre kilder	

Sannsynlige tiltak i akutfasen

Det vil kunne være stor avstand til det berørte området. Av Kriseutvalgets åtte tiltak vil en eller flere av disse kunne være relevante i scenario 6, avhengig av situasjonen

- råd om innendørs opphold (til norske statsborgere i nærområdet til hendelsen)
- jodtabletter (til norske statsborgere i nærområdet til hendelsen)
- gi råd om at forurensede personer dusjer, vasker/skifter klær (til norske statsborgere i nærområdet til hendelsen)
- gi kostholdsråd
- råd om andre konsekvensreduserende tiltak (f.eks. råd om å holde avstand til hendelsesstedet, reiseadvarsel)

Målgrupper

→ nordmenn nært ulykkessted	→ norske næringsinteresser i området
→ nordmenn i regionen	→ skipstrafikk/luftfart
→ pårørende	→ sjømannskirken
→ media	→ næringsmiddelimportører
→ ambassader/konsulater	→ strålevernsmyndighetene i norden
→ reisende	→ interninformasjon til ansatte i KU-etatene
→ reisebyrå	→ statsforvalteren

Momenter til hovedbudskap

Før bekreftelse på en hendelse:

- vi undersøker hva og om det faktisk har skjedd noe
 - vi vet ennå ikke hva som har skjedd, men vi innhenter mer informasjon fra søstermyndigheter i utlandet og internasjonale organisasjoner
- vi følger situasjonen nøye og kommer tilbake med oppdatert informasjon
- vi bidrar ikke til spekulasjoner
- følg med på informasjon fra de lokale myndighetene
- hvis/når aktuelt: vær situasjonen
- hvis/når aktuelt: KU-atom er orientert (og eventuelt innkalt)
- standard bakgrunnsinformasjon om KU-atom

Når en hendelse er bekreftet:

Legge vekt på å tydelig kommunisere at det ikke er fare for stråleskader eller miljøkonsekvenser i Norge (risikovurdering) tidlig i informasjonen for å berolige befolkningen hjemme

- hva vi vet – hva har skjedd - hvor alvorlig er hendelsen
 - utvikling av situasjonen på ulykkessted – tidsaspekt
 - vær-situasjon, værprognoser, hvor/hvilket geografisk område kan bli berørt
 - hvordan kan situasjonen utvikle seg videre (til det verre/bedre)
 - hvor lenge vil det vare før radioaktiviteten har passert
 - målestasjoner og måleresultater
 - samarbeid/kontakt/informasjonsutveksling med andre myndigheter i utlandet
 - informasjon/fakta om type kilde
 - hva er eventuelle helsekonsekvenser - hva er farlig og hva er ikke farlig, hvor farlig er det
 - norske statsborgere i utlandet: forholde seg til informasjon, råd og håndtering fra myndighetene på stedet, den norske ambassaden/konsulatet
 - praktiske råd til befolkningen om hvordan de bør forholde seg
(mat og drikke, hvordan man forholder seg hvis man må være utendørs når det er gitt råd om innendørsopphold, hva man kan gjøre hvis man er redd for at man har blitt eksponert, reiserestriksjoner og reiseadvarsel mv.)
 - tilbud om å måle på hjemvendte personer
- KU-atoms vurderinger og beslutninger om tiltak
 - forklare hva tiltakene innebærer og hvorfor det/de iverksettes
- vi følger situasjonen nøye og kommer fortløpende tilbake med oppdatert informasjon
 - hvis/når aktuelt: orientere om tidspunkt for pressekonferanse/møte
 - henvise til aktuelle nettsted

Kommunikasjonskanaler

→ media	→ pressemeldinger og nettnyheter
→ sms-varslings	→ intervjuer
→ respektive myndigheters nettsider/intranett	→ pressekonferanse /møte
→ sosiale medier	→ folkemøter
→ andre digitale plattformer som publikumstelefon og chatbot	→ nærings- og bransjeorganisasjoner

